

Funkcje naczyń ceramicznych w epoce brązu w świetle badań interdyscyplinarnych

Epoka brązu, rozpoczynająca się w Europie Środkowej ok. 2300 BC charakteryzuje się niespotykanym wcześniej bogactwem formalnym naczyń glinianych – od ogromnych naczyń zasobowych o pojemności kilkuset litrów, po miniaturowe o wysokości zaledwie kilku centymetrów. Niezwykle liczne kolekcje, zwłaszcza dobrze zachowanych naczyń pochodzących z cmentarzysk, stały się podstawą do tworzenia szczegółowych podziałów typologicznych, a także wnioskowania o chronologii zespołów, czy przemianach stylistycznych w zakresie formy i zdobnictwa. Wciąż jednak niewiele mówi się o faktycznej funkcji naczyń ceramicznych. Nazewnictwo, używane przez archeologów powszechnie (takie jak „misa”, „waza” czy „garnek”, „czerpak”) nadawane jest na podstawie wyglądu i wymiaru, a nie ich przypuszczalnej funkcji. Inna interpretacja zakłada, że naczynia znalezione na stanowisku osadowym to ceramika użytkowa, a znalezione na cmentarzysku to ceramika nieużytkowa. Celem projektu jest poznanie funkcji naczyń glinianych oraz zrozumienie ich znaczenia w życiu codziennym na terenie Polski południowo-zachodniej w epoce brązu (około 2300-750/700 BC).

Aby zbadać wybrane zagadnienie chcę odpowiedzieć na pytania:

1. Czy zróżnicowanie form naczyń miało wpływ na ich przypuszczalną funkcję? Czy można zidentyfikować formy naczyń do przechowywania, przetwarzania i serwowania żywności?
2. Czy sposób wykonania (przygotowanie gliny, sposób opracowania powierzchni, temperatura wypału itp.) miał wpływ na funkcję naczyń?
3. Czy ceramika używana w ceremoniach pogrzebowych była produkowana w zupełnie inny sposób, niż ta używana na osadach? Czy w grobach możemy znaleźć zarówno ceramikę noszącą ślady wcześniejszego użytkowania, jak i wytworzoną specjalnie na tę okazję?

Istotnym elementem projektu są badania mikrośladów, powstałych na skutek użytkowania naczyń (wykruszenia, ślady ścierania, złuszczenia) oraz stworzenie pierwszej bazy śladów użytkowania do dalszych badań porównawczych. Aktualnie istnieją takie bazy dla zabytków krzemienych, kościanych czy metalowych. Stworzenie takiej biblioteki śladów użytkowania pozwoli na zastosowanie nowej metody badawczej, jaką jest traseologia na naczyniach ceramicznych, również w odniesieniu do innych epok.

Dzięki specjalistycznym badaniom (badania zawartości naczyń metodą chromatografii gazowej, analiza składu masy garncarskiej, badanie temperatury wypału, badania nasiąkliwości) możliwe będzie wskazanie przypuszczalnej funkcji różnych typów naczyń. Interpretacja wyników analiz przyczyni się do poszerzenia wiedzy w zakresie przechowywania, przygotowania oraz serwowania pokarmów.